

DİVAN TOPLANTILARI III
Edebiyatta Üslup Meselesi
05-06 Kasım 2021

Divan Toplantıları'nın 05-06 Kasım 2021¹ tarihlerinde yapılması planlanan üçüncü buluşmasında edebiyatta üslup meselesini tartışmaya açıyoruz. Aşağıda teklif edilen başlıklar ve anahtar kavramlar bir tanımlama, tasnif ve adlandırma iddiası taşımamakla birlikte sizlerden gelecek teklif ve öneriler için bir zemin oluşturma kaygısı ile ortaya çıkarılmıştır. Bugüne kadar yapılan çalışmalar da göz ardı edilmeden üsluba dair yeni bir bakış açısı için kapılar aralamayı önermekteyiz.

¹ Pandemi koşullarına göre yüz yüze veya çevrimiçi yapılması planlanmaktadır.

Bir üslûb üzere gelmişdür gelenler hep bu meydâna

Edebiyat araştırmalarında üslûp
Üslubun kapsamı
Üslûp bir yöntem midir?
Üslûbun biçim, edebî ekol, edebî tür, edebi devir, metin ve yazara özgü yapısı
Devir-şahsiyet-eser üçlemesinde üslûbun yeri
Meşrep-üslûp ilişkisi
Muhit-üslûp ilişkisi
Nazire-üslûp ilişkisi
Sözlük-tuhfe üslubu
Tazammun üslubu
Üslûp tenkidi
Üslûp-âhenk ilişkisi (ritim, müzikalite, tekrar, kafiye, fiil ya da isim tercihleri)
Üslûp-belâgat ilişkisi
Üslûp-cümle kurgusu (devrik-kurallı-eksilteli cümleler)
Üslûp-dil ilişkisi
Üslûp-edebî kişilik ilişkisi
Üslûp-estetik ilişkisi
Üslûp-hitabet ilişkisi
Üslûp-poetika ilişkisi

Köprü[lü]den geçmeyen üslûba olmaz âşinâ

Tarz-ı klasik "üç" müdür?
Mahallîleşme
Sebk-i Hindî
Türkî-i Basit

Üslûb-ı lisân aynıyle insân

Hatâî üslubu
Nâbî üslubu
Nedim üslubu
Nefî üslubu
Nevâî üslubu
Yesevî, üslubu
Yûnus, Kaygusuz üslubu

Tarîki kûy-i cânânun yeter âşıklara meslek

Acemâne edâ
Âşıkâne edâ
Cinsiyetçi üslûp (merdâne-müennesâne)
Hayrâne edâ
Kitâbet üslûbu
Külhânî
Levendâne üslûp, gemici dili
Meslek argosu ve meslekliiler üslubu

Mestâne edâ
Nâzikâne edâ
Tabîbâne
Tezkire-biyografi-tabakat üslûbu
Türkâne edâ
Üstâdâne edâ
Yeniçeri üslûbu
Yetîmâne edâ
Zâhidâne edâ
Zarîfâne edâ

Melâmet gönlegin biçdüm ârif olup geyen gelsün

Abdâlâne edâ
Alevî-Bektâşî tarz
Ârifâne edâ
Babayâne edâ
Bâtînî söylem
Dervîşâne edâ
Ehl-i beyt söylemi
Heteredoks söylem
Hurûfî tarz
Kalenderâne edâ
Müddeîler üslûbu
Rindâne edâ
Sûfiyâne edâ
Şathiyelerdeki iddialı söyleyiş

İşit meddâh-ı `âlemden sözi ey tâlib-i ma'nâ

Kendini öven şairin tarzı
Kutlu öncüler övgüsü
Meddahlık mesleği
Methiye üslubu
Mukaddime ve hâtimelerde klasikleşen övgü tarzı (klişe, tabir, terim, kalıplar ve tasarruflar)
Övünmekten kaçınan sanatçı tevazuu
Tevhid üslubu (çokluğu öteleyen birliğe çağırان söylem)
Yakariş ve dua üslubu

Defter ü divâna sığmaz dâstânım var benim

Destansı anlatım, epik üslûp
İslam yaratılış teorisinin olağan dışı aktarımı
Kozmogoni-üslûp ilişkisi
Menkabevî söylem
Mesnevilerde büyülü gerçeklik
Üslûb-ı muhayyel

Nicedür merd-i seyyâham cihânda

Gezginler dili
Sefaret eserlerinin üslûbu
Seyahat eserlerinin üslûbu
Seyyahlar tarzı
Sıla özlemi ve gurbet söylemi

Gülşen içre bülbül ezberler teressül şâh şâh

Âlimâne üslûp
Dîvânî üslûp; devletli yazışmaları, ferman, buyruldu
Emîrâne üslûp
Felsefî üslûp
Hitâbet dili ve mev'izeler
Medreselilerin bilim eserlerinde sade/yalın ve süslü dili - ilmî üslûp
Mektup, arzuhâl, teressül
Mutlak, müseccâ ve hatâbî üslûp
Resmî (kitâbî) üslûp
Şâhâne üslûp
Tarih ve terâcim üslubu
Vakâyînâmeler üslubu

Nokta-i afv ile aybumı gayb it

Cinsel vurgulu anlatım
Gülmecenin kurgusu
Hiciv söylemi
İroni
Küfür ve argo
Latife ve fıkra söylemi
Mizah, hiciv ve sövgüde edebi mahfiller ve ekoller
Mizahî üslûp
Şâhid-perestâne edâ
Şûhâne edâ

Hum-hâne-i dehrin nice hikmet var içinde

Atalar sözü
Âyet, hadis, hikâye, darb-ı mesel, deyim ile sözü güçlendirme
Delil sunma
Felsefî tarz
İspatlama
Mesel getirme
Siyasetnâme, nasihatnâme ve pendnâmeler üslubu
Sözün hikmeti
Veciz söz söyleme